

Гаркуша Вікторія Олександрівна

Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)

Наукова керівниця – проф. Бойко Я.В.

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ ЕКСКУРСІЙНОГО ДИСКУРСУ

(на матеріалі текстів туристичного дискурсу)

Екскурсійний дискурс як підвид туристичного дискурсу характеризується особливою лексичною наповненістю та стилістичним оформленням (Лісовий, 2007). Основними рисами екскурсійних текстів є інформативність, експресивність, переконливість і спрямованість на встановлення контакту з адресатом. Лексичний склад таких текстів включає термінологію з різних галузей знань (архітектура, мистецтво, історія, географія тощо), власні назви (топоніми, антропоніми), культурно-специфічні поняття та реалії.

При перекладі лексики екскурсійного дискурсу перекладачі стикаються з низкою труднощів, зумовлених відмінностями між мовними та культурними системами. Основними проблемами є відсутність прямих відповідників для культурно-специфічних понять, необхідність збереження експресивності та емоційного впливу оригінального тексту, а також адаптація інформації для цільової аудиторії (Андрієнко, 2014).

Аналіз перекладацьких трансформацій на матеріалі англomовних та українських текстів екскурсійного дискурсу дозволив виявити такі основні способи перекладу:

Транскрипція та транслітерація найчастіше застосовуються при перекладі власних назв, топонімів і деяких реалій. Наприклад: *Buckingham Palace* – Букінгемський палац, *Westminster Abbey* – Вестмінстерське абатство. При цьому часто використовується комбінований метод із додаванням пояснювальних елементів для забезпечення розуміння: *Trafalgar Square* – площа Трафальгар, *Hyde Park* – Гайд-парк.

Калькування є ефективним способом перекладу складних термінів і словосполучень: *architectural monument* – архітектурна пам'ятка, *cultural heritage* – культурна спадщина. Цей метод дозволяє зберегти прозорість внутрішньої форми терміна та забезпечити його однозначне розуміння.

Описовий переклад застосовується для передачі культурно-специфічних понять, які не мають прямих відповідників в українській мові. Наприклад: *Tudor style* – архітектурний стиль епохи династії Тюдорів, *high tea* – традиційна пізня вечеря з гарячими стравами. Цей спосіб дозволяє розкрити зміст поняття та забезпечити його правильне розуміння цільовою аудиторією.

Конкретизація та генералізація використовуються для адаптації інформації відповідно до фонових знань читачів. При конкретизації загальне поняття замінюється більш конкретним: *building* – споруда, *palace* – палац. При генералізації, навпаки, специфічне поняття замінюється більш загальним для уникнення надмірної деталізації.

Модуляція (смісловий розвиток) передбачає заміну словникового відповідника контекстуальним, логічно пов'язаним з ним: *medieval fortification* – середньовічні укріплення, *ancient ruins* – стародавні руїни. Цей прийом дозволяє досягти природного звучання перекладу та зберегти експресивність оригіналу.

Важливим аспектом перекладу екскурсійних текстів є збереження їх прагматичного потенціалу та комунікативного ефекту. Для досягнення цієї мети перекладачі використовують різноманітні стилістичні засоби: епітети, метафори, порівняння. При цьому важливо зберегти емоційну забарвленість та образність оригінального тексту, адаптуючи його до сприйняття цільовою аудиторією.

Особливу увагу при перекладі слід приділяти точності передачі фактичної інформації: дат, числових даних, історичних подій. Неточності в перекладі можуть призвести до спотворення інформації та негативно вплинути на якість екскурсійного обслуговування.

У процесі дослідження було виявлено, що успішний переклад екскурсійних текстів вимагає від перекладача не лише досконалого володіння мовами, але й глибоких фонових знань з історії, культури, архітектури та інших суміжних галузей. Важливим є також розуміння специфіки туристичної галузі та особливостей сприйняття інформації різними цільовими аудиторіями [6].

Результати дослідження показують, що при перекладі лексики екскурсійного дискурсу найчастіше використовуються комбіновані способи перекладу, які дозволяють максимально точно передати зміст оригіналу та зберегти його комунікативний ефект. Вибір конкретного способу перекладу залежить від типу лексичної одиниці, контексту її вживання та цільової аудиторії.

На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки. Екскурсійний дискурс характеризується специфічним набором лексичних одиниць, що включає термінологію різних галузей знань, власні назви, культурно-специфічні поняття та реалії. Основними способами перекладу лексики екскурсійного дискурсу є транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад, конкретизація, генералізація та модуляція. Успішний переклад екскурсійних текстів вимагає комплексного підходу, що враховує лінгвістичні, культурологічні та прагматичні аспекти. Важливим фактором якісного перекладу є збереження комунікативного ефекту та прагматичного потенціалу оригінального тексту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрієнко Т. П. (2014). Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. *Філологічні науки*, 3, 13–17.
2. Лісовий В. С. (2007). *Дискурс. Енциклопедія сучасної України* : вебсайт. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=24374.

Гмиря Дар'я Сергіївна

Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)

Наукова керівниця – проф. Бойко Я.В.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОМОВ ДОНАЛЬДА ТРАМПА ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ

Промови Дональда Трампа є унікальним явищем у сучасному політичному дискурсі, оскільки вони поєднують у собі простоту висловлювань, емоційність і маніпулятивні риторичні прийоми. Відповідно, їх переклад на інші мови, зокрема українську, пов'язаний із низкою викликів, що стосуються передачі стилістичних, лексичних і граматичних особливостей (Кулік, 2013).

Однією з ключових рис мовлення Трампа є його розмовний стиль, який значно відрізняється від традиційної політичної риторики. Він часто використовує короткі речення, неформальну лексику та повтори, що робить його виступи доступними для широкої аудиторії. Такий стиль допомагає створити враження безпосереднього спілкування з народом, що є важливим елементом популістської риторики. Однак при перекладі на українську мову потрібно знайти баланс між збереженням розмовного тону та дотриманням норм офіційно-